

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งสังคมสารสนเทศการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาประเทศในทุกๆด้าน การรับรู้ข่าวสารจึงมีความจำเป็นอย่างมากต่อนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขห้องสมุดประชาชนเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญแห่งหนึ่ง ที่ให้บริการความรู้ ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศด้านต่างๆ ตลอดจนความจรรโลงใจแก่ประชาชนโดยทั่วไป

ห้องสมุดประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ ศาสนาทุกระดับความรู้ โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ สนองความอยากรู้อยากเห็น ไปจนตลอดชีวิตช่วยวางรากฐานให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รักการเรียนรู้ และสนใจเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามความสนใจตามสภาพของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2545 : 5)

ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้และการศึกษาหาความรู้ให้กว้างขึ้นการปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นเพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาคนได้อย่างแท้จริงเพื่อให้รู้เท่าทันตามกระแสโลกปัจจุบัน “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542” ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 นับเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ โดยห้องสมุดจะมีบทบาทและมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดประชาชนในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการเรียนรู้ในท้องถิ่นแต่เนื่องจากระบบห้องสมุดไทยนั้นน่าเป็นห่วงโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดประชาชนเพราะห้องสมุดประชาชนเป็นสถานที่ที่มีคนเพียงบางส่วนที่เห็นคุณค่าและเข้าไปใช้บริการซึ่งส่วนมากจะเป็นคนกลุ่มเดิมเช่นข้าราชการและประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับห้องสมุดต่างๆที่ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญเปรียบเสมือนเป็นมันสมองของเยาวชนไทยและบุคคลทั่วไปในการค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องต่างๆได้มากมายและเป็นแหล่งค้นคว้า

ตลอดชีวิตแต่ห้องสมุดประชาชนกลับเป็นสถานที่ที่คนทั่วไปให้ความสำคัญน้อยมาก (ประภาพร รูปสวยดี. 2550 : 25)

ด้วยเหตุนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการจึงได้สร้างแผนดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสทรงมีพระชนมายุครบ 3 รอบในปี พ.ศ. 2534 โดยคัดเลือกอำเภอที่มีความพร้อมและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งทำให้ประชาชนได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดประชาชน โดยไม่จำกัด เพศ วัย หรือระดับการศึกษาได้สัมผัสกับห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งวิทยาการที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ (สมมิตร สรรพอำไพ. 2541 :35)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีเป้าหมายในการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสนา และอำเภอท่าเรือ โดยห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีความแตกต่างเป็นพิเศษจากห้องสมุดประชาชนอำเภอทั่วไปคือเป็นศูนย์รวบรวมพระราชนิพนธ์ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในวโรกาสต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง มีมุมบริการหนังสือดีๆ มีรูปภาพ มีของเล่นประกอบกิจกรรมสำหรับเด็ก ตลอดจนเป็นสถานศึกษาบริการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน (ห้องสมุดประชาชน. 2555 :เว็บไซต์)

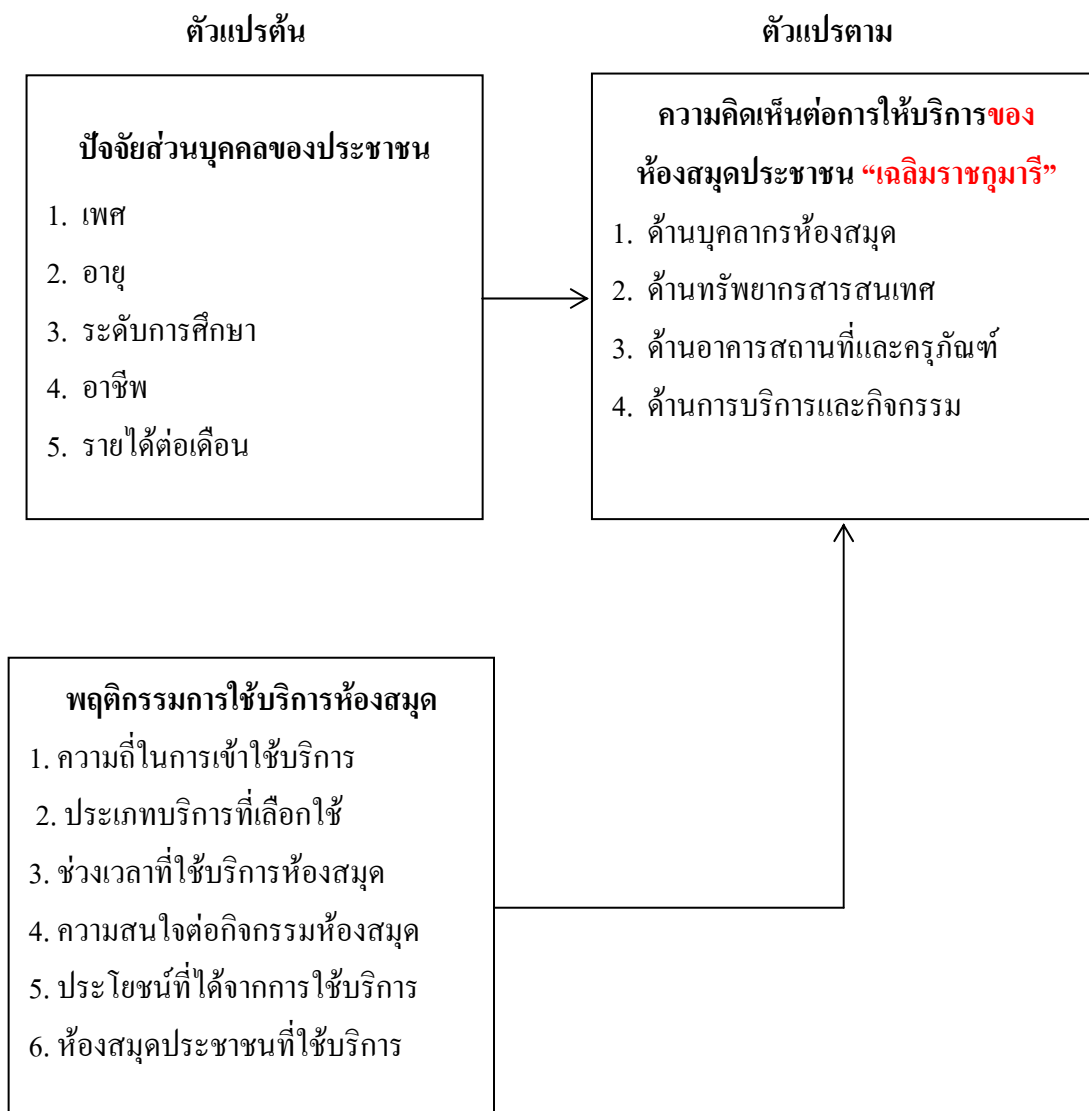
จากความสำคัญการศึกษาหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ และอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลของการวิจัยสามารถทราบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในท้องถิ่นได้มากขึ้นเพียงใด และเป็นแนวทางให้บรรณารักษ์ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ตลอดจนผู้บริหารระดับต่างๆ ในกรมการศึกษานอกโรงเรียนนำไปปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดประชาชนและความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน และ พฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดให้เห็นถึงกระบวนการเชื่อมโยงเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเชิงสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลจากการออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชาชนที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ 480 คน (มารุต แซ่ตั้ง. 2556, มีนาคม 12) และอำเภอเสนา 624 คน (จันทนา ทรงหมู่. 2556, มีนาคม 12) มีจำนวนทั้งหมด 1,104 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 294 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาในชั้นค้ำวครั้งนี้ เป็นการวิจัย เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอท่าเรือ และอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยกำหนดตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่

2.1.1.1 เพศ

2.1.1.2 อายุ

2.1.1.3 ระดับการศึกษา

2.1.1.4 อาชีพ

2.1.1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2.1.2 พฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดประชาชนได้แก่

2.1.2.1 ความถี่ในการเข้าใช้บริการ

2.1.2.2 ประเภทบริการที่เลือกใช้

2.1.2.3 ช่วงเวลาที่ใช้บริการห้องสมุด

2.1.2.4 ความสนใจต่อกิจกรรมห้องสมุด

2.1.2.5 ประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการ

2.1.2.6 ห้องสมุดประชาชนที่ใช้บริการ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 ความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
ได้แก่

2.2.1.1 ด้านบุคลากรห้องสมุด

2.2.1.2 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

2.2.1.3 ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์

2.2.1.4 ด้านการบริการและกิจกรรม

3. ขอบเขตด้านสถานที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”
อำเภอท่าเรือ และอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. ขอบเขตของเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างเดือน มกราคม ถึง มีนาคม
พ.ศ. 2556

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุด
ประชาชนและความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้บริการ และความคิดเห็นต่อการให้บริการของ
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของ
ประชาชน

3. จะทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงห้องสมุด
ประชาชนเพื่อให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ประชาชนให้
มากที่สุด

4. ทำให้เสริมสร้างประชาชนได้มีนิสัยรักการอ่านรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง ห้องสมุดประชาชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการ
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสเจริญ
พระชนมายุ 36 พรรษา เพื่อสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริ ในการส่งเสริม
การศึกษาสำหรับประชาชน โดยเริ่มจัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน หมายถึงลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย เพศอายุ ระดับการศึกษาอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

พฤติกรรมการใช้บริการ หมายถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้บริการของประชาชนที่มาใช้บริการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบด้วย ความถี่ในการเข้าใช้บริการประเภทบริการที่เลือกใช้ช่วงเวลาที่ใช้บริการห้องสมุดความสนใจต่อกิจกรรมห้องสมุด ประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการ และห้องสมุดประชาชนที่ใช้บริการ

ความคิดเห็นต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” หมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึกนึกคิดในด้านต่าง ๆ ต่อการให้บริการของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ด้านบุคลากรห้องสมุด ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านการบริการและกิจกรรม

ด้านบุคลากรห้องสมุด หมายถึง บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้และความเข้าใจในการให้บริการเอาใจใส่ผู้ใช้บริการเต็มใจให้ความช่วยเหลือ มีความสุภาพมีอัธยาศัยไมตรีให้บริการด้วยความรวดเร็ว และมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการอย่างเพียงพอและทั่วถึง

ด้านทรัพยากรสารสนเทศ หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ห้องสมุดมีไว้บริการตามที่ประชาชนต้องการมีเนื้อหาครอบคลุมทุกสาขาวิชา ให้บริการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ง่ายต่อการสืบค้นและค้นหา มีสภาพดีพร้อมให้บริการ

ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ หมายถึง ห้องสมุดที่มีสถานที่หรือพื้นที่สำหรับจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศ สำหรับปฏิบัติงานของบุคลากรห้องสมุด สำหรับการให้บริการที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ได้แก่ มีบรรยากาศเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้มีแสงสว่างเพียงพอมีความสะอาดและน่าเข้าใช้บริการและมีคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมต่อการใช้งาน

ด้านการบริการและกิจกรรม หมายถึงการอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศโดยมีบริการพื้นฐาน ได้แก่ บริการการอ่าน บริการการยืมคืน บริการการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ เป็นต้น มีกิจกรรมพื้นฐานที่ให้บริการประชาชน ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นต้น